

Cegielski, Tadeusz

Kamienie węgielne Stanów Zjednoczonych

Ars Regia 3/1 (6), 125-131

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

POSIEDZENIE WIELKIEJ ŁOŻY NARODOWEJ POLSKI

17 MARCA 1994 R.

W dniu 17 marca bieżącego roku odbyło się w Warszawie, w siedzibie własnej, kwartalne posiedzenie Wielkiej Łoży Narodowej Polski. Poświęcone było głównie wyborowi nowych władz polskiej obediencji. (Konstytucja WLNP przewiduje roczną kadencję Wielkich Świątel i Wielkich Urzędników, za wyjątkiem Wielkiego Mistrza, który dzierży młotek przez trzy lata¹.) W związku z objęciem w październiku 1993 roku funkcji Suwerennego Wielkiego Komandora 33° Rytu Szkockiego Dawnego Uznanego przez Tadeusza Gliwicę², Wielka Łoża Narodowa wybrała nowego przewodniczącego – profesora Janusza Maciejewskiego, który pełnił dotychczas urząd Wielkiego Namiestnika. Wielce Czcigodny brat Tadeusz Gliwic, najstarszy wiekiem i stażem wolnomularz polski, otrzymał godność Honorowego Wielkiego Mistrza, a sześćdziesiątą rocznicę jego wolnomularskiej inicjacji WLNP uczciła okolicznościowym medalem srebrnym, który wręczono Jubilatowi. Funkcję Wielkiego Sekretarza objął po raz trzeci Tadeusz Cegielski.

Nowy skład władz WLNP zarejestrowany został w Sądzie Wojewódzkim w Warszawie.

J.P.

¹ *Konstytucja Wielkiej Łoży Narodowej Polski*, „Ars Regia”, r. I: 1992, nr 1, s. 79 n.

² Por. *ibidem*, r. II: 1993, nr 3/4 (4/5), s. 173 n.

KAMIENIE WĘGIELNE STANÓW ZJEDNOCZONYCH

Licząca ponad dwieście lat amerykańska tradycja wolnomularska nakazuje, aby położenie kamienia węgielnego pod gmachy publiczne miało nie tylko uroczysty, ale także ściśle masoński charakter. W ten właśnie sposób północnoamerykańscy wolnomularze przypominają o bezpośrednim związku „sztuki królewskiej” ze sztuką architektury, związku pomiędzy polityką i etyką z jednej, i etyką i estetyką z drugiej strony. Wolnomularski obrzęd towarzyszył więc murowaniu fundamentów pod kilkaset amerykańskich gmachów – siedzib władz federalnych i stanowych, sądów wszystkich instancji, szkół, kościołów, szpitali, teatrów i dworców kolejowych. Wolnomularskie symbole pracy widnieją również na kamieniach węgielnych pod dwa historyczne obiekty nad brzegami Potomacu – Biały Dom (White House) i Kapitol (United States Capitol). Również wytyczeniu obszaru nowej stolicy Stanów Zjednoczonych – Waszyngtonu – towarzyszył lożowy rytuał.

Od 1790 roku pracami urbanistycznymi i architektonicznymi dla dzisiejszej stolicy USA osobiście kierował prezydent George Washington, pełniący wówczas funkcję czcigodnego mistrza łoży nr 22 w Aleksandrii, Wirginia. Początkowo prezydent współpracował z architektem Pierrem L'Enfantem, zaś po jego dymisji i ogłoszeniu konkursu w lipcu 1792 roku, ze zwycięzcą tegoż, inżynierem architektem i wolnomularzem, Jamesem Hobanem. Już dwa dni po zakończeniu konkursu, 19 lipca, Hoban podjął prace nad planami rezydencji prezydenckiej. Również roboty budowlane rozpoczęto w tempie iście amerykańskim: 13 października 1792 roku odbyła się uroczystość położenia kamienia węgielnego pod Biały Dom. Udział w niej wzięli wolnomularze z pobliskiego Georgetown (dziś dzielnica Waszyngtonu); mularską ceremonią kierował czcigodny łoży nr 9 z Marylandu, Peter Casanave. Kamień węgielny umieszczony w południowozachodnim narożniku fundamentów zaopatrzony został w następującą inskrypcję¹:

This first Stone of the President's House was laid the 13th Day of October 1792, and in the 17th Year of Independence of the United States of America.

*George Washington, President
Thomas Johnson, Doctor [David] Stuart,
Daniel Carrol, Commissioners
James Hoban, Architect.
Collen Williamson, Master Mason.
vivat Republica.*

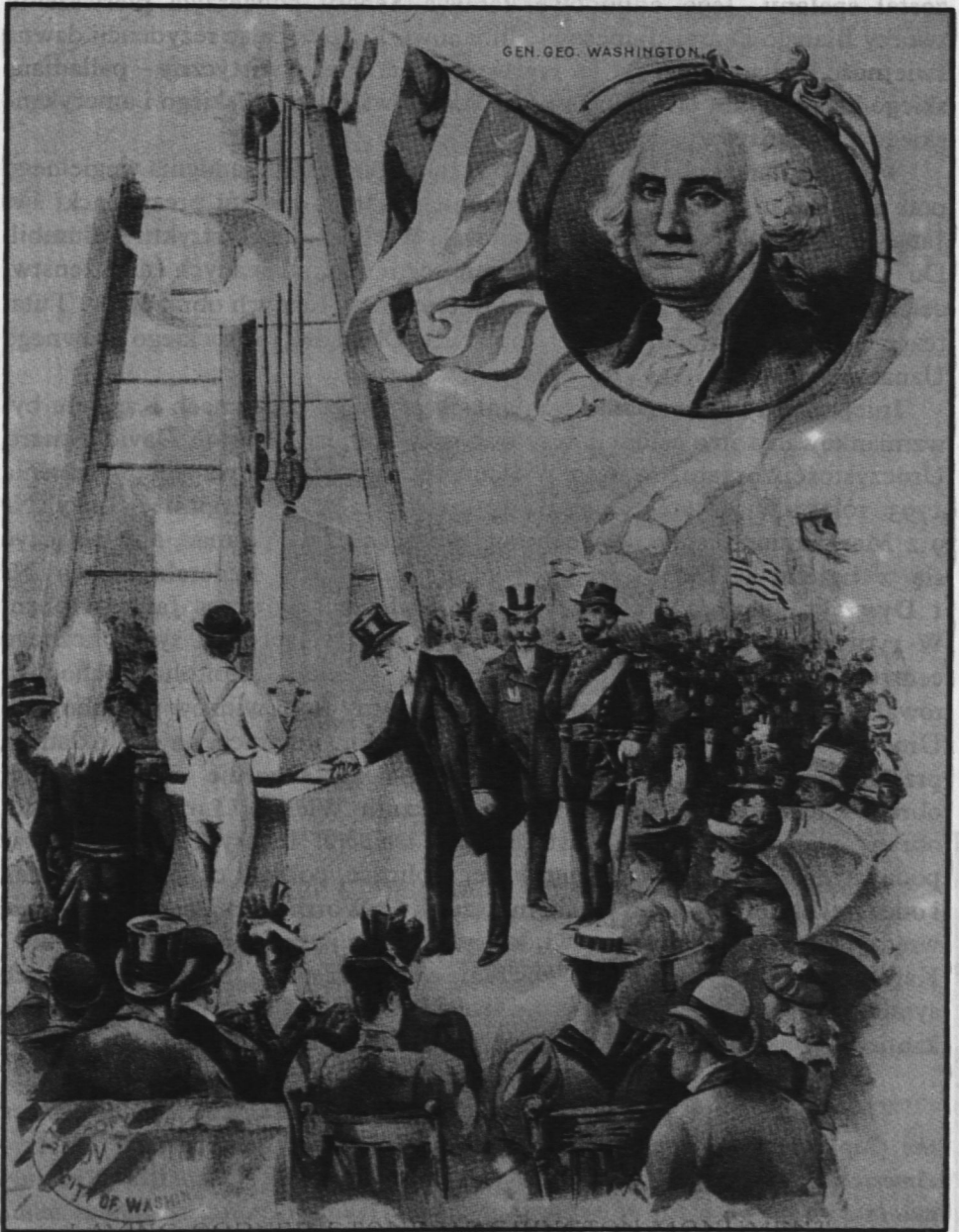
Ten pierwszy kamień pod Dom Prezydenta został położony 13 dnia października 1792, w 17 roku Niepodległości Stanów Zjednoczonych Ameryki.

*George Washington, Prezydent
Thomas Johnson, Doktor [David] Stuart,
Daniel Caroll, Komisarze
James Hoban, Architekt
Collen Williamson, Mistrz mularski.
Wiwat Republika.*

Pięciu wymienionych było wolnomularzami, mularstwo operatywne reprezentował mistrz Collen Williamson. Czy prezydent Stanów Zjednoczonych uczestniczył w ceremonii – nie wiemy, choć wydaje się to bardzo prawdopodobne. Dzień zakończył „elegancki obiad” w „Fountain Inn”, gospodzie, w której zbierała się zazwyczaj Łoża Nr 9; spełniono na nim aż szesnaście toastów.

George Washington nie zdążył jednak zamieszkać w nowej rezydencji (zmarł 14 grudnia 1799 r.), nie zdążył również przenieść stolicy z Filadelfii (1800 r.) nad wyznaczone przez siebie miejsce nad rzeką Potomac. W Białym Domu zamieszkali po dziesięciu latach od rozpoczęcia budowy prezydent John Adams z żoną Abigail, zaś cztery miesiące po nim Thomas Jefferson z rodziną. Trzeci prezydent USA, wolnomularz i architekt amator, usunął z prac nad wykończeniem Białego Domu Jamesa Hobana i zastąpił bardziej sobie przyjaznym Benjaminem H. Latrobem, członkiem Łoży Nr 54 „Jerusalem” w Richmond, Virginia.

W 1814 roku, podczas Księstwa Warszawskiego, dom prezydenta

Benjamin B. French, Wielki Mistrz Dystryktu Kolumbii kładzie kamień węgielny pod Pomnik Washingtona, 4 lipca 1848 r.

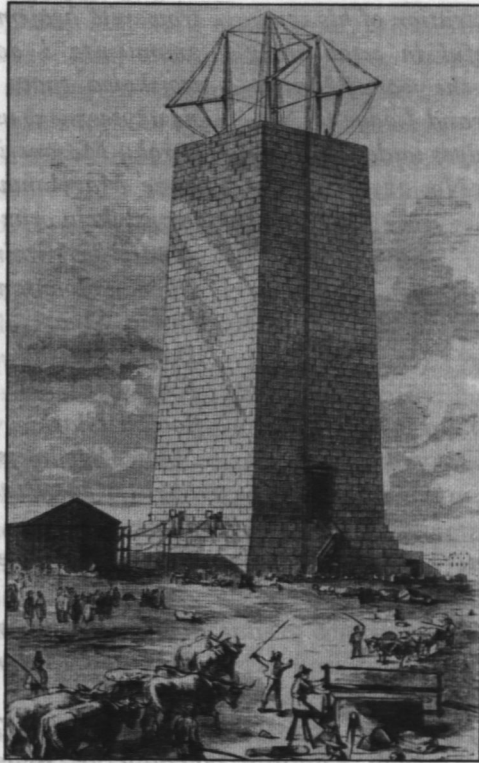
W 1814 roku, podczas krótkiej okupacji brytyjskiej, dom prezydenta został spalony. Jego odbudowę komisja Senatu powierzyła pierwszemu twórcy Białego Domu, Jamesowi Hobanowi. Przywracając rezydencji dawną świetność Hoban zachował jej pierwotny charakter stylistyczny – palladiańskiego klasycyzmu, od stulecia popularnego wśród angielskiego i amerykańskiego ziemiaństwa.

Wolnomularski obrzęd towarzyszył także położeniu kamienia węgielnego pod usytuowany niemal naprzeciw Białego Domu kościół prezydencki św. Jana. W 1815 roku ceremonii patronowała Wielka Loża Dystryktu Kolumbii. Do dziś *St. John's Church* jest miejscem ekumenicznych nabożeństw, celebrowanych przez duchownych wolnomularzy różnych obrządków. Tutaj też rozpoczynają się uroczyste konwenty Obrządku Szkockiego Dawnego Uznanego.

Inicjatorem wmurowania kamienia węgielnego pod gmach Kapitolu był wzmiankowany już członek trzyosobowej Komisji, doktor David Stuart. Uroczystość, zorganizowana z wielkim rozmachem, odbyła się 18 września 1793 roku. W eskorcie członków Loży Nr 22 z Virginii i Loży Nr 9 z Marylandu prezydent Washington przekroczył Potomac, aby połączyć się z braćmi z Loży Nr 15 z Marylandu (dziś Federalna Loża Nr 1 Dystryktu Kolumbii), której to przewodniczył wówczas James Hoban. W rytualnych strojach orszak braci wyruszył w kierunku symbolicznego centrum przyszłej stolicy i całego państwa – terenu Kapitolu. Pochodowi towarzyszył – jak donosiła prasa – „prześwietny tłum widzów płci obojga”. Uroczystość uwiecznił malarz John Melius (por. ilustracja na s. 4 okładki); przewodniczył jej przecież nie prezydent – jak sugeruje reprodukowany obraz – lecz Joseph Clark, wielki miecznik Wielkiej Loży Marylandu, obrany wówczas wielkim mistrzem *pro tempore*. Inskrypcję, której treść podajemy poniżej, wyrytą na srebrnej tabliczce, pokazał członkom Komisji i odczytał zgromadzonym wielki marszałek C. Worth Stephenson. Następnie wręczył tabliczkę prezydentowi, który umieścił ją na „surowym kamieniu” Kapitolu – obok naczyń ze zbożem, winem i oliwą². Obecność trzech symbolicznych substancji sugeruje analogię pomiędzy rytuałem wmurowania kamienia węgielnego i rytuałem erygowania loży.

This South East corner Stone, of the Capitol of the United States of America in the City of Washington, was laid on the 18th day of September 1793, in the thirteenth year of American Independence, in the first year of the second term of the Presidency of George Washington, whose virtues

Ten południowowschodni kamień węgielny Kapitolu Stanów Zjednoczonych Ameryki, w mieście Washingtona, położony został 18 dnia września 1793, w trzynastym roku Amerykańskiej Niepodległości, w pierwszym roku drugiej kadencji Georga Washingtona, którego dzielność w cywilnym adminis-

Budowa Pomnika Washingtona, 1848-1885.

White House Cornerstone Bicentennial Celebration

Tuesday, October 13, 1992

Zaproszenie na uroczystość dwustulecia wmurowania kamienia węgielnego pod Biały Dom w Waszyngtonie, 13 października 1992. Wszystkie reprodukcje dzięki uprzejmości The Supreme Council, 33°, S.F. oraz „Scottish Rite Journal”

in the civil administration of his country have been useful in establishing her liberties, and in the year of Masonry 5793, by the Grand Lodge of Maryland, several Lodges under its jurisdiction, and Lodge No. 22, from Alexandria, Virginia.

*Thomas Johnson,
David Stuart,
Daniel Carroll,
Commissioners.
Joseph Clark,
R.W.G.M. – P.T.
James Hoban,
Stephen Hallate,
Architects
Collen Williamson,
M. Mason*

trowaniu krajem była i jest równie znamienita i dobroczynna jak jego wojskowa cnota i rozwaga okazały się użyteczne w ustanowieniu wolności; w roku Masonerii 5793 przez Wielką Lożę Marylandu, kilka Łoż pod jej jurysdykcją oraz Lożę Nr 22 z Alexandrii w Virginii.

*Thomas Johnson,
David Stuart,
Daniel Carroll,
Komisarze
Joseph Clark,
N[ajczcigodniejszy] W[ielki]
M[istrz] – P[ro] T[empore].
James Hoban,
Stephen Hallate,
Architekci
Collen Williamson,
M[istrz] Mularski*

W 1814 roku, podczas okupacji stolicy Stanów Zjednoczonych przez wojska brytyjskie, gmach Kapitolu podzielił los Białego Domu. Podjętej 24 sierpnia 1818 roku odbudowie gmachu towarzyszyła skromna uroczystość położenia drugiego kamienia węgielnego. Skąpa wzmianka źródłowa w postaci notatki z wydanej w Waszyngtonie gazety „National Intelligence” nie pozwala stwierdzić, czy miała ona charakter wolnomularski. Masoński rytuał towarzyszył natomiast położeniu trzeciego i czwartego kamienia: 4 lipca 1851 oraz 18 września 1932 roku. Trzeci kamień wmurowany został z okazji rozbudowy gmachu o dwa skrzydła – dla Senatu i Izby Reprezentantów. W ceremonii 1851 roku udział wzięli prezydent USA, Millard Fillmore i wielki mistrz Wielkiej Loży Dystryktu Kolumbia, Benjamin B. French. Z kolei uroczystość z 1932 roku kontynuowała zrodzoną w 1892 roku tradycję odnawiania aktu położenia kamienia węgielnego – z zachowaniem pierwotnego scenariusza, narzędzi mularskich i strojów z pierwszych lat amerykańskiej państwowości.

Z okazji przypadającej na rok 1932 dwusetnej rocznicy urodzin Washingtona położenie czwartego kamienia węgielnego celebrowało około 10 tys. gości, w ich liczbie ponad 2 tys. wolnomularzy. Wielki mistrz dystryktu kolumbijskiego, Reuben A. Bagley posłużył się wówczas autentycznymi narzędziami wolnomularskim Georga Washingtona: obok prezydenckiego młotka i kielni spoczywał egzemplarz Biblii, na którą składał masonską przysięgę przyszły prezydent Stanów Zjednoczonych.

Piąty kamień węgielny Kapitolu wmurowany został w identyczny sposób 4 lipca 1959; do masonskiej Biblii Washingtona dołączono wówczas egzemplarz, na który składał on swą pierwszą przysięgę prezydencką. Szósty kamień położono 23 października 1993 roku, w dwusetną rocznicę erygowania gmachu. Ubiegłoroczna ceremonia zgromadziła przed zachodnią fasadą Kapitolu kilka tysięcy braci wolnomularzy różnych obrządków. W ich gronie znaleźli się prezydent USA, William J. Clinton (jako mason, Senior De Molay), przewodniczący Izby Reprezentantów, Thomas S. Foley, przewodniczący frakcji większości i mniejszości w Senacie: George J. Mitchell i Bob Dole (33° Rytu Szkockiego). Rola prezydenta *pro tempore* przypadła senatorowi Robertowi C. Byrdowi (33°). Położenie kamienia węgielnego według scenariusza z 1793 roku uświetniły: pięćdziesięciokrotna salwa armatnia, występy Lizy Minelli (która zaśpiewała *America the Beatiful*), chóru Uniwersytetu Harwarda i orkiestry marynarki wojennej. Całość transmitowała telewizja dla 750 milionów widzów w obu Amerykach i Europie. Polskie media całkowicie przemilczały waszyngtońską uroczystość³.

W ciągu ostatniego stulecia zwyczaj ponownego położenia kamienia węgielnego uświetnił kilkaset rocznic ważnych dla amerykańskiego społeczeństwa. Powtórzono między innymi masonską ceremonię towarzyszącą 4 lipca 1828 roku rozpoczęciu budowy pierwszej linii kolejowej, *B & O Railroad* między Baltimore i Ohio, budowie kościoła św. Pawła w Cambridge, Maryland, kościoła katedralnego św. Piotra i Pawła w Waszyngtonie (pierwszy Zjednoczonego Kościoła Metodystów, drugi Kościoła Episkopalnego). Wolnomularskie kamienie węgielne legły też po raz wtóry u fundamentów Statuy Wolności w Nowym Jorku i iglicy Pomnika Washingtona w stolicy Stanów Zjednoczonych.

Tadeusz Cegielski

Przypisy

¹ Cyt. za: S. Brent Morris, *Cornerstones of Freedom. A Masonic Tradition*. Edited by John w. Boettjer, 33°, Managing Editor the Scottish Rite Journal. Published by the Supreme Council, 33° S.J., Washington, D.C. 1993, s. 33. Przekład mój – T.C.

² Cyt. za: ibidem, s. 43, 46.

³ Por. *U.S. Capitol Cornerstone Ceremony, Oct. 23, 1993*. Featured speaker C. Fred Kleinknecht, 33° s. c., „L'Incontro delle genti”, XXXIV, nr 1: 1994, s. 14 n.